

YAZMA ÖĞRETİMİ

Bu ders notları Prof. Dr. Berrin Baydık'ın ders notları ve Ayşegül Bayraktar ile Şaziye Seçkin'in 2012 tarihli Öğrenme Güçlükleri Kitabı'ndaki Yazma Güçlükleri bölümünden oluşmuştur.

Yazma Becerisinin Önemi

- Yazı hayatın vazgeçilmez bir parçasıdır. Yazma becerileri; okul başarısı, sosyalleşme, günlük yaşam becerileri ve mesleki başarı için oldukça önemlidir. Öğrenciler akademik yaşamlarında not almak, yazılı sınavlarda bildiklerini göstermek; günlük yaşamda ve yetişkinlik dönemlerinde alışveriş listesi hazırlamak, dilekçe yazmak, form doldurmak, haberleşmek, kutlama kartı ve mektup yazmak gibi amaçlarla yazıyı kullanmaktadırlar. Kişinin yazıları düşüncelerinin kayıt edilmiş halidir. Öğrenciler yazdıkları metinleri inceleyerek düşüncelerini yeniden gözden geçirebilir, analiz edebilir ve değiştirebilirler¹. Dolayısıyla yazmada yaşanan güçlükler eğitim, günlük yaşam, kişisel gelişim ve mesleki başarı için önemli bir engel oluşturmaktadır²

Çocuklarda Yazma Becerilerinin Gelişimi

- Çocuklar henüz okula başlamadan önce çevrelerindeki televizyon, tabela, yiyecek isimleri, öykü kitapları gibi uyarılar aracılığıyla yazılı sembollerle karşılaşmakta ve zamanla bu yazılı sembollerin bir mesaj taşıdığını öğrenmektedirler.
- Çocukların erken yaşta bir şeyler üretmesi hem kendilerini ifade etmelerine yardımcı olması hem de ileri yaşlarda yazma becerilerine temel olması açısından önemli ve gerekli bir etkinliktir. İki buçuk yaşındaki çocuklar, yazma becerisinin en başında ve en az gelişmiş dönemindedirler. Daha çok boya kalemleriyle karalamalar ve çizimler yapmakta, ürettikleri karalama ve resimlerle aslında kendilerini ve düşüncelerini çoğu zaman da hayal güçlerini başkalarıyla paylaşmaktadırlar. Burada yetişkinin rolü, çocuğa resimde ya da kâğıtta ne olduğunu sorması ve çocuğun paylaşımlarını dikkatle dinlemek olmalıdır.

- Çocuklar 3-5 yaşlarında da karalamalar yaparak yazılı mesaj vermeye çalışmaktadırlar. Karalamalar başlangıçta kontrolsüz iken zamanla daha kontrollü, karmaşık ve dairesel çizimler haline gelmektedir. Bu dönemde ne mesaj vermek istediklerini anlamak için çocuklarla karalamalar ve çizimler hakkında konuşulması önemlidir. Çocukların gelişimlerinin takip edilebilmesi için bazen yetişkinler cevaplarını dinlerken kaydedebilirler ve onlara yazıyı doğru olarak yazamadığı halde bir öykünün yazarı oldukları duygusunu hissettirmelidirler. Ayrıca kalem tutma biçimleri de gittikçe daha uygun hale gelmektedir. Ancak bu dönemde çocuklar yazı yönünün soldan sağa olduğunun, sözcükler arasında boşluklar olması gerektiğinin farkında değildirler.

- 5-6 yaşlarında ise çizimler harflere benzer sembollere dönüşmektedir. Çocuklar yazının karalama ve çizimler dışındaki sembollerden oluştuğunu anlamaktadırlar. Gittikçe harflere daha çok benzeyen semboller yapmaya ve harflerin sözcükleri oluşturan sesleri temsil ettiğinin farkına varmaya başlamaktadırlar. Üçgen, kare gibi geometrik şekilleri kolaylıkla çizebilmekte; vermek istedikleri mesajları ve anlatmak istedikleri öyküleri yaptıkları resimlerle ifade etmektedirler. Bazen bu resimlerin altında yazıya benzeyen sembollere de yer verilmektedir. Bu yaşta çocuklar aynı zamanda harfleri kullanarak isimlerini yazmaya çalışırlar ancak harfler her zaman doğru biçimde olmayabilir. Ayrıca çocuklar yazı yönünün soldan sağa doğru olduğunu ve sözcükler arasında boşluklar olduğunu bu dönemde öğrenmektedirler.

- 6 yaşla birlikte çocuklar harf ses ilişkisi kurmaya başlamakta, sözcükleri oluşturan seslerin ve bu seslere karşılık gelen harflerin farkında olmaktadır. Anasınıfları ile noktaları birleştirerek şekil ve harf çizme, şekil ve harfleri kopyalama gibi etkinliklerle formal bir şekilde yazmayı öğrenmeye başlamaktadırlar.
- Öğrenciler birinci sınıfa geldiklerinde harf-ses ilişkisi kurarak okumaya başlamakta ve okumaya başladıkları harf, hece, sözcük ve cümleleri doğru ve kolayca heceleyip yazabilmektedirler^{17,18,19}. İkinci ve üçüncü sınıflarda öğrenciler yazma ve hecelemede otomatikleştikçe dikkatlerini yazılı ifadeye yoğunlaştırarak duygu, düşünce ve yaşantılarını yazıyla anlatmaya başlamaktadırlar

Oldukça karmaşık bir beceri olan yazma becerisi

- el yazısı,
- heceleme ve
- yazılı ifade

bileşenlerini içermektedir.

El yazısı, bireylerin bilgi, deneyim ve düşüncelerini ifade ve kaydetmede kullandıkları önemli bir iletişim aracıdır. İyi bir el yazısı okunaklı ve akıcı olmalıdır.

Okunaklılık yazının görünen özellikleriyle ilgilidir. Harfler uygun şekilde, uygun büyüklükte, büyük-küçük harfler orantılı olacak şekilde, uygun eğimle, uygun boşluklar bırakılarak ve satır çizgisi takip edilerek yazıldığında yazı okunaklı olmaktadır.

Akıcılık ise harflerin, sözcüklerin hatasız ve hızlı bir şekilde yazılmasıdır.

Okunaklı ve akıcı el yazısı ise kas ve sıralı parmak hareketlerinin kontrolü, el-göz koordinasyonu, harflerin doğru bir şekilde algılanması, sembollerin görsel ve kinestetik bellekte tutulması (harfleri oluşturan çizgilerin ve çiziliş sırasının-yönlerinin bellekte tutulması) gibi alt becerileri gerektirmektedir.

Heceleme, yazılı mesajı tam ve doğru bir şekilde iletmek için dildeki sesleri, bu seslere karşılık gelen harfle eşleştirmeyi gerektirmektedir. Heceleme başarısı ortografik çözümlenme, ses bilgisel farkındalık, ses bilgisel çözümlenme, görsel bellek, işitsel bellek, motor bellek, dikkat ve sözcük bilgisi becerilerinde yeterli olmaya bağlıdır.

Yazılı ifade becerisi, el yazısı ve hecelemenin kazanılmasıyla daha da gelişmekte; yaşantı, dűřünce ve bilgilerin yazı ile aktarılması olarak tanımlanmaktadır.

Yazmanın bileşenleri birbiriyle ilişkilidir. Daha erken dönemlerde gelişen el yazısı ve hecelemedeki başarı, yazılı ifadedeki akıcılığı ve başarıyı artırmaktadır. El yazısı ve hecelemede yavaş olan öğrenciler yazılı ifadede de yavaştlar. Bu öğrenciler dikkatlerini yazma sürecinin mekanik boyutuna ve doğru yazmaya yoğunlaştırdıkları için yazmak istedikleri fikirleri zihinde tutamamakta ve organize edememektedirler.

Yazma Becerilerini Etkileyen Faktörler

El Yazısı	Heceleme	Yazılı Anlatım
Motor beceriler	El yazısı	El yazısı
Görsel algı	İşitsel algı	Heceleme
Kinestetik algı	Ortografik bellek	Sözcük dağarcığı
Dikkat eksikliği	Sesbilgisel bellek	Sentaktik bilgi
	Sesbilgisel farkındalık	Akıl yürütme
	Dikkat eksikliği	Üstbilişsel beceriler

Yazma Becerisinde Yaşanan Sorunlar

Yazmada güçlük yaşayan öğrenciler el yazısı, heceleme ve/veya yazılı ifade alanlarının birinde, ikisinde veya tamamında güçlükler yaşamaktadırlar.

El yazısında yaşanan sorunlar

Yazmada g¼c¼g¼ olan ¼đrenciler akranlarına g¼re daha yavaş ve hatalı yazmaktadırlar. Harfleri uygun biçim, eğim ve b¼y¼kl¼kte yazmada, b¼y¼k-k¼ç¼k harfleri birbirlerine g¼re orantılı yazmada ve satır çizgisini takip ederek yazmada g¼çl¼kler yaşamaktadırlar.

Yaşanan güçlükler ise bu öğrencilerin ince motor becerilerinde, el-göz koordinasyonu kurmada, görsel algılarında, görsel ve kinestetik belleklerinde olan sınırlılıkları ile açıklanmaktadır. El yazısında yaşanan güçlükler öğrencilerin;

- Yazı ile vermek istedikleri mesajın anlamının değişmesine,
- Okunaklı ve akıcı yazamadıkları için düşük notlar aldıklarında yeterlilik algılarının olumsuz etkilenmesine,
- Okunaklı ve akıcı yazma çabasıyla düşünceleri unutmalarına,

- Yazma becerisinde başarısız olduklarını düşünerek yazarlık gelişimlerinin olumsuz etkilenmesine,
- Heceleme becerisinde de güçlük yaşamalarına neden olabilmektedir.

Bu nedenlerle öğrencilerin el yazısı güçlüklerinin belirlenmesi ve gerekli müdahalelerin yapılması yaşanabilecek güçlüklerin önlenmesi açısından oldukça önemlidir.

Hecelemede yaşanan sorunlar

Yazma g¼c¼g¼ olan ¼ğrenciler heceleme becerisinde de g¼c¼k çekmekte; harf-hece atlama, harf-hece ekleme, harf değiştirme, harfleri ters yazma gibi heceleme hatalarını normal gelişim gösteren akranlarına göre daha sık yapmaktadırlar.

Heceleme hataları bu öğrencilerin ortografik çözümlenme, ses bilgisel farkındalık, ses bilgisel çözümlenme, işitsel bellek, motor bellek ve sözcük bilgisi becerilerinde olan yetersizlikleriyle açıklanmaktadır.

Ayrıca önceki heceleme deneyimlerinin yeterli olmaması, programda heceleme becerisinin önkoşullarının kazandırılmasına yönelik etkinliklere yeterince zaman ayrılmaması da heceleme güçlüklerine neden olmaktadır.

Yazılı ifadede yaşanan sorunlar

Yazma güçlüğü olan öğrencilerin yazılı ifade örnekleri incelendiğinde yazılı ürünlerinin iyi organize edilmemiş ve kısa; içerik, yazım ve noktalama kurallarının kullanımı bakımından yetersiz olduğu görülmektedir.

Bu öğrencilerin metinlerinde ana düşüncenin olmadığı/geliştirilmediği veya gereksiz ayrıntıların listelendiği gözlenmektedir. Ayrıca yazma sürecinde planlama, taslak oluşturma, gözden geçirme ve düzenleme becerilerinde de yetersizdirler.

Yazılı ifadedeki sorunlar yazma güçlüğü olan öğrencilerin el yazısı ve heceleme güçlükleri ile üstbilişsel ve kendini düzenleme stratejilerini kullanamamaları ile açıklanmaktadır.

Yazma Güçlüğü Olan Çocukların Eğitsel Değerlendirilmesi

Öğrencilerin yazma güçlüklerinin hangi alanlarda olduğunun erken dönemlerde belirlenmesi ve gerekli müdahalelerin yapılması, yaşadıkları güçlüklerin azaltılması/ortadan kaldırılması açısından oldukça önemlidir.

Yazma güçlüklerine yönelik hazırlanacak müdahalelerin etkili olabilmesi için kapsamlı bir değerlendirme yapılmalı ve değerlendirme sonuçlarına dayanılarak amaç belirlenmelidir.

1. El Yazısı Güçlüklerinin Değerlendirilmesi

El yazısı akıcılık ve okunaklılık değişkenleri açısından değerlendirilmelidir; ancak bu değişkenlerin değerlendirilmesi kadar el yazısının kalitesini etkileyen kalem tutma, oturma biçimi gibi ergonomik etkenlerin de değerlendirilmesi önemlidir.

El Yazısını Etkileyen Ergonomik Etkenlerin Değerlendirilmesi

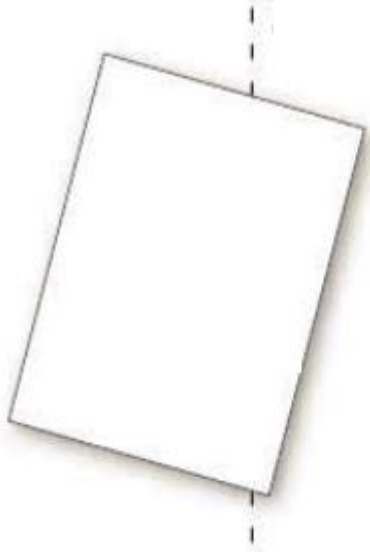
Yazı yazarken oturma pozisyonu, kağıdın konumu ve kalem tutma şekli yazıyı etkileyen ergonomik etkenlerdir. Öğretmenler, öğrencilerini yazı yazarken izlemeli ergonomik etkenlerden kaynaklanabilecek sorunları belirlemelidirler. [Ergonomi.docx](#)

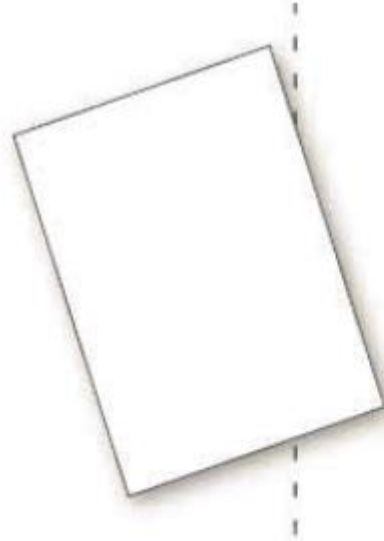

Yazma sırasında uygun oturma pozisyonu

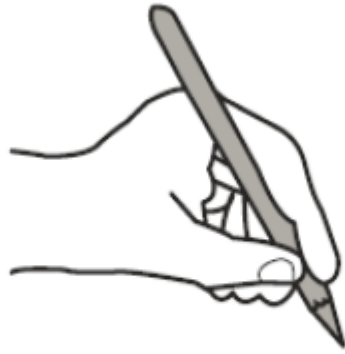

**Sol elini kullananlar için
kağıt pozisyonu**

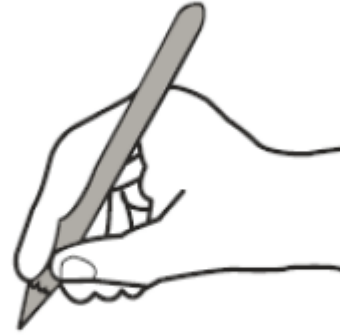

**Sağ elini kullananlar için
kağıt pozisyonu**

**Sol elle yazanlar için kalemi
uygun tutma biçimi**

**Sağ elle yazanlar için kalemi
uygun tutma biçimi**

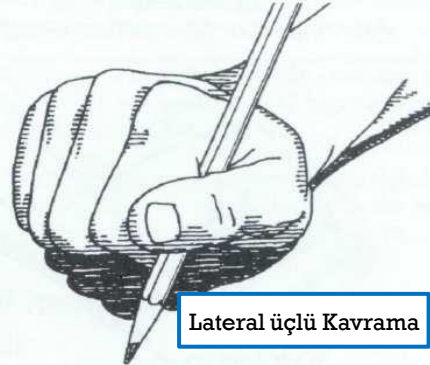
Çapraz Başparmak Kavrama

Statik Üçlü Kavrama

Dört Parmak Kavrama

Lateral üçlü Kavrama

Okunaklılığın Değerlendirilmesi

Öğretmenler öğrencilerinin;

- Yakın mesafeden kopyalayarak yazdıkları (kitabında yazılı bir metni defterine yazarken kağıdın baş tarafında yazılı olan bir metni, kağıdın alt kısmına yazdıkları)
- Uzak mesafeden kopyalayarak yazdıkları (yazı tahtasında yazılı olan bir metni defterine yazdıkları)
- Dikte ile yazdıkları ve
- Zihinlerinden yazdıkları (bir resim veya verilen bir konu hakkında yazdıkları)

yazı örneklerini bir kontrol listesi kullanarak incelemeli, öğrencilerin okunaklı şekilde yazmada yaşadıkları sorunları saptamalı ve bu sorunlara yönelik düzeltici öğretim düzenlemelidirler. Okunaklılık, yazılı ürünlerdeki harflerin şekillerinin uygunluğu, harf büyüklüğü, büyük ve küçük harflerin birbirine oranları, eğim, boşluklar ve satır takibi gibi özelliklere bakılarak değerlendirilmelidir.

- ***Harflerin Şekilleri:*** Dik temel harfler doğrusal ve dairesel çizgilerden oluŐurken; eğik harfler eğimli, birbirine bağlı eğri çizgilerden oluŐmaktadır. Öğretmenler her bir harfin biçim olarak doğru yazılıp yazılmadığını harfleri yazı içinde tek tek inceleyerek değerlendirmelidir.

- **Harf büyüklüğü, büyük-küçük harflerin birbirlerine oranları:** Öğretmenler öğrencilerin yazı örneklerini inceleyerek büyük ve küçük harflerin aynı büyüklük ve yükseklikte, birbirlerine göre uygun oranda büyüklükte olup olmadığını değerlendirmelilerdir.

- ***Eğim:*** Dik temel harflerin tamamı dik görünümde, eğik harfler ise tutarlı bir şekilde aynı açı ile sağa eğik görünümde olmalıdır.

- **Boşluklar:** Harfler, sözcükler ve cümleler arasındaki boşluklar ile satır başındaki boşluklar tutarlı bir şekilde aynı olmalıdır. Boşluklar okumayı güçleştirecek kadar yakın veya uzak görünümde olmamalıdır.

- ***Satır takibi:*** Gerek dik temel gerek eğik harflerle yazarken yazı aynı hizada olmalıdır. Harfler alt ve üst satır çizgisini aşmamalıdır.

Yazma Akıcılığının Değerlendirilmesi

Yazma akıcılığı öğrencilerin bir dakikada yazdıkları harf sayısı hesaplanarak bulunmaktadır. Öğrencilerin yakın ve uzak mesafeden kopyalayarak yazmaları, dikte ettirilen metni yazmaları ve dik yazıya bakarak eğik yazı ile yazmalarının akıcılıkları değerlendirilmelidir.

Değerlendirme yapılırken öğrenciye “Mümkün olduğunca hızlı ve doğru yaz.” yönergesi verilerek tahtada yazan sözcük/cümleleri (uzak mesafeden kopyalama), kitabında yazan sözcük cümleleri (yakın mesafeden kopyalama) veya dikte ettirilen cümleleri yazması istenmelidir. Öğrencinin yazmaya başlaması ile süre ölçer çalıştırılmalı ve ne kadar sürede yazdığı kaydedilmelidir. Sonrasında yazdığı harf sayısı kaç dakikada yazdığına bölünerek yazma hızı hesaplanmalıdır.

Yazma hızının hesaplanması öğrencinin sınıf düzeyinden beklenen normlarla karşılaştırılabilmesi ve akıcılıkta ek öğretime gerek duyup duymadığının belirlenebilmesi için oldukça önemlidir.

Ancak ilköğretimin ilk yıllarında öğrencilerin yazarken yaptıkları pozisyon değiştirme, atlama, harf ve sözcükler arasında uygun boşluk bırakmama, yavaş yazma gibi hatalar normaldir. Öğretmenler bu hataları izlemeye devam etmeli, hatalar uzun süre devam eder, öğrenci gelişme göstermezse müdahale etmelilerdir.

[Yazma Değerlendirme Araçları.pdf](#)

Heceleme Becerisinin Değerlendirilmesi

Okuma alanında genel anlamda birçok araştırma bulunmasına rağmen heceleme becerilerine, bu becerilerin değerlendirilmesine ve karşılaşılan güçlüklerin giderilmesine yönelik çalışmalar sınırlı sayıdadır. Türkiye’de heceleme becerisini değerlendirmek için kullanılacak standart bir test bulunmadığı için öğretmen değerlendirmeleri öğretimsel amaçları belirlemede oldukça önemlidir.

Öğretmenler sınıflarında çeşitli yöntemler kullanarak öğrencilerinin heceleme becerilerindeki performanslarını belirleyebilirler.

- Yazılı Ürün Dosyaları
- Yazma Görüşmeleri
- Tahtada Yazı Yazdırma
- Resim ile Yazı Eşleştirme

Listelenen bu yöntemlere ek olarak sıklıkla kullanılan diğer bir yöntem ise dikte çalışmalarıdır. Bu çalışmalarda öğretmenler öğrencilerin dikte edilen sözcük, cümle ve/veya metni yazmalarını isterler ve öğrencinin yazdıklarına bakarak heceleme becerisini değerlendirebilirler. Belli aralıklarla yapılan dikte çalışması sonunda elde edilen yazılı ürünler de öğrencilerin kişisel gelişim veya yazılı ürün dosyalarında bulundurulabilir.

İnformal Heceleme Envanteri

- Birinci sınıf düzeyinden 15 sözcük, ikinci sınıf ve üzeri için 20 sözcük/paragraf seçilir.
- Dikte ettirmeye birinci sınıf üzerindeki sözcüklerle/paragraflarla başlatılır.
- Öğretmen sözcükleri cümle içinde kullanır ve sözcüğü tekrar eder.
- Her sözcük arasında 7 saniyelik bir ara yeterlidir.
- Başarılı düzey %90 ve üzeridir. Öğretimsel düzey %89 ile %75 arasındadır.

Heceleme Hata Analizi

<i>Heceleme hataları</i>	<i>Örnek</i>
Harf ekleme	sineama
Harf atlama	sinma
Hece atlama	sima
Sözcük atlama	“Dün (sinemaya) gittik.”
Yerine harf koyma	sineme
Harflerin ters çevrilmesi	dayı-bayı, bak-pak
Sözcüğün ya da hecenin pozisyon değiştirmesi	tak-kat, top-pot
Sözcük ekleme	“Çiçekler (çok) güzel kokuyordu.”
Sözcüğü yanlış yazma	demet-dantet
İmla hataları	büyük harf, nokta, virgül, ünlem, soru işareti

Yazma Becerilerinin Öğretimi ve Desteklenmesi

- Okul öncesi dönemde hamur yoğurma ve şekillendirme, çivi takma-çıkarma, küçük legoları birleştirme-ayırma, yapboz yapma, ipe boncuk dizme, makasla kesme, boyama yapma gibi parmak kaslarını ve el-göz koordinasyonunu geliştirecek etkinlikler yapılmalıdır. Öğrencilere kalem tutma öğretilmeli, nokta birleştirerek şekil oluşturma ve çizgi çalışmalarına mutlaka yer verilmelidir.

- Öğrencilerin yazmalarını etkileyen ergonomik etkenler göz önünde bulundurulmalıdır. Okullardaki ve çalışma odalarındaki masa ve sıralar öğrencilerin fiziksel özelliklerine uygun büyüklükte olmalıdır. Öğretmenler uygun oturma biçimine, masa üzerinde kağıdın nasıl konumlandırılması gerektiğine ve kalemi uygun şekilde tutmaya model olmalı, gerektiğinde sözel ipucu ve geribildirim vermelilerdir.

- İlkokula başlandığında okuma-yazma çalışmaları paralel yürütülmeli; öğrencilere sesini öğrendikleri harfler, bu harflerden oluşturulan heceler ve sözcükler yazdırılmalıdır.
- İlk harf yazma öğretiminde yeni bir harf verilirken öğrencilere harf gösterilmeli, önce parmakla havada çizilerek; sonra tahtada çizim yönünü gösterilerek ve harfin nasıl çizildiği anlatılarak öğrencilerle birlikte okunmalıdır.
- Harf çalışma kağıtları veya alıştıırma kitaplarında yer alan çizim yönlerinin de gösterildiği harfin üzerinden kalemle gidilerek harfin yazımına hazırlık yapılmalıdır. Yazma çalışmaları yapılırken harfin okunması da sağlanmalıdır.

- Sonrasında öğretmen harfi renkli kalemle öğrencilerin defterlerine uygun satır aralıklarına yazmalı, öğrenciler de renkli kalemle yazılan harfi kurşun kalemleriyle takip ederek yazmalılardır.
- Gittikçe harf yönünü gösteren oklar kaldırılmalı; ipucu veren çizgiler, öğrencinin ilerleme hızına göre silikleştirilmelidir.

- Öğretmenler defterlerinin ilk satırına kendilerinin yazdıkları harfi öğrencilerin bağımsız bir şekilde yazmasını beklemelidir. Öğrenciler güzel yazıları için ödüllendirilmelilerdir. Gereksinim duyan öğrencilere sözel ve fiziksel ipuçları verilmelidir.
- Öğrencilere, defterin ilk satırına yazılanlara bakarak yazma, tahtada yazana bakarak yazma ve dikte ettirilen metni yazma çalışmaları yaptırılmalıdır. Verilen sesi ve verilen sesle daha önce öğrendiği sesleri birleştirerek oluşturulan yeni sözcükleri bu şekilde bağımsız olarak yazdığında bir sonraki sesin yazımının öğretimine geçilmeli ve aynı süreç tekrarlanmalıdır.

- **Okunaklılığın desteklenmesi:** Daha önce de belirtildiği gibi okunaklılık yazının görsel özellikleriyle ilgilidir. Öğretmenler öğrencilere iyi bir yazının okunaklı olması gerektiğini bunun için de dikkat etmeleri gereken kurallar olduğunu belirtmelidirler. İyi ve kötü yazılmış yazı örneklerini öğrencilere göstermeli; harflerin büyüklüğüne ve birbirlerine oranlarına, satır çizgilerine göre yazının konumuna, eğimine ve harfler ile sözcükler arasında boşluklar olduğuna dikkat çekmelidirler. Güzel yazmak için nasıl oturulması, kalemin nasıl tutulması ve kağıdın nasıl konumlandırılması gerektiği de mutlaka anlatılarak bu davranışlara model olunmalıdır. Öğrencilerle yazıları hakkında birlikte konuşulmalı, uygun olan yazılar ödüllendirilmeli, uygun olmayanların ise neden uygun olmadığı ve düzeltmek için neler yapılabileceği tartışılmalıdır. Öğretmenler öğrencilerin yazmakta zorlandıkları ve/veya uygun şekilde yazamadıkları harflerle ilgili ek alıştırmalar yapmalılardır.

- **Akıcılığın desteklenmesi:** Yazma akıcılığı harflerin doğru ve hızlı bir şekilde yazılmasıdır. Öğrenci yazılarının okunaklılık sorunları çözüldükten sonra yazma akıcılıkları geliştirilmelidir. Edinilmiş bir beceride akıcılık kazanmak için performansa dayalı teknikler kullanılmaktadır. Edinilmiş bir beceride akıcılık kazanmak için performansa dayalı teknikler kullanılmaktadır. Tek tek veya birleştirilerek kullanılabilen bu teknikler amaç koyma, performansa yönelik geribildirim verme ve ölçüte dayalı ödüllendirme³⁴. Uygulamada:

- Tekniklerin kullanılabilmesi için ilk olarak öğrencinin yazma hızındaki başlama düzeyi performansı daha önce anlatıldığı gibi belirlenmelidir.
- Belirlenen hız grafiğe işlenerek öğrencinin mevcut performansı somut bir şekilde kendisine gösterilmelidir.
- Öğrenciyle birlikte bir sonraki değerlendirme için amaç belirlenerek (performansta %3-5'lik artış) grafiğe ulaşılacak istenen sayı da işaretlenmelidir¹³

- Yeni değerlendirme sonunda öğrenciye yazma hızında artış olup olmadığı, olduysa ne kadar olduğu söylenmeli ve grafiğe işaretlelenmelidir (geribildirim verme).
- Eğer öğrenci belirlenen amaca ulaştıysa ödüllendirilmeli (ölçüte dayalı ödüllendirme), ulaşamadıysa öğrenciye daha hızlı ve doğru yazması gerektiği söylenmeli ve süreç tekrarlanmalıdır.

- **Hecelemenin öğretimi ve desteklenmesi:**
Heceleme öğretimi öğrencinin gereksinimlerine yönelik olarak planlanmalı ve okuduğu materyallerle ilişkili olmalıdır. Heceleme dersi dilbilgisi dersi olarak öğrenciye ayrı bir zaman diliminde değil, öğrenciler metin okurken ya da yazarken güçlükle karşılaştıklarında bu durum bir öğretim fırsatı olarak değerlendirilmeli ve öğretim o anda gerçekleştirilmelidir¹.

- Okuma alıştırmaları ve düzenli okuma alışkanlığı öğrencilerde doğru heceleme becerilerinin gelişimine yardımcı olmaktadır. Öğrenciler karşılaştıkları metinlerdeki sözcükleri sık gördüklerinde onları daha akıcı okumakta ve yazılı ifadelerinde kullanmaları olasılığı da buna bağlı olarak artmaktadır. Dolayısıyla heceleme becerisindeki başarı sözcük bilgisiyle de doğru orantılıdır. Sözcük bilgisini artırmak için öğrencilerin sıklıkla karşılaştıkları sözcüklerin listeleri oluşturulmalıdır; listede yer alan sözcükler öğrencilerin öğrendikleri konularla ilişkili olmalı ve düzenli olarak bu listeler tekrarlanmalıdır. Tekrarlar öğrencinin öğrendiği sözcükleri unutmasını önleyecektir¹.

- Heceleme becerisini arttırmak için öğrencilere dikte çalışması yaptırılmalı, çalışmadan hemen sonra performansları hakkında geribildirim verilmelidir. Öğrencilerden yanlış yazdıkları sözcükleri 5'er defa yazmaları ve her yazımda sözcük içindeki harfleri tek tek söylemeleri istenmelidir. İkinci gün öğrencilere yeniden aynı metinle dikte çalışması yaptırılmalı ve onlardan yanlış yazdıkları sözcükleri 10'ar defa sözcük içindeki harfleri sesli olarak söyleyerek yazmaları istenmelidir. Üçüncü gün de aynı süreç uygulanmalı; ancak bu kez öğrencilerin yanlış yazdıkları sözcükleri 15'er defa yazmaları söylenmelidir³⁷. Böylelikle öğrencilerin heceleme hatalarının azalması sağlanabilmektedir; ancak bu yöntem öğrencilerin sıkılmalarına ve yazmayı ceza gibi algılamalarına neden olabilmektedir.

- Kendini düzeltme stratejilerinin öğretimi de öğrenme güçlüğü olan öğrencilerin heceleme başarılarını artırmaktadır³⁸. Bu strateji öğretilirken öğretmen stratejiye sesli düşünerek model olmakta, sonrasında öğrenciye strateji kullanımında rehberlik etmekte gittikçe öğrenci bağımsız olarak stratejiyi kullanabilir hale gelmektedir.

- Hecelemede kendini düzeltme stratejisi kullanılırken öğrenciye 10 sözcükten oluşan sözcük listesindeki sözcüklerden biri okunur, öğrenci sözcüğü dört sütundan oluşan kağıdın ilk sütununa yazar. Sonra sözcüğün doğru yazılmış şekli öğrenciye yazılı olarak verilir ve kendi yazdığıyla karşılaştırması istenir. Öğrenci sözcüğü doğru yazdı ise ikinci sütunda karşısına “?” işareti koyar, yanlış yazmış ise sözcüğün doğru yazılış şekline bakıp doğrusunu yazar. Bu süreç listedeki bütün sözcüklerde tekrarlanır. Sonrasında öğrenci kağıdı öğretmene verir; öğretmen kağıdı ikiye katlar, bu şekilde boş kalan iki sütunla da aynı sözcüklerle çalışılarak süreç tekrarlanır.

- Yukarıda anlatılan stratejiye ek olarak başka bir bireysel heceleme stratejisi de önerilebilir³⁶. Bu stratejide öğrenci A4 kağıdının alt kısmında yazılı olan sözcüğü okur, kağıdı sözcüğün olduğu yeri kapatacak şekilde katlar, sözcüğü sesli olarak söyler, sayfanın üstüne boş olan kısmına sözcüğü yazar. Yazma işlemi bittikten sonra da kağıdı açarak sözcüğü doğru yazıp yazmadığını kontrol eder.

Eğitimciler için Öneriler

- Yazı eğitimi ve özellikle yazma güçlüğü olan öğrencilerin yazma becerilerini geliştirmek için eğitimciler ve araştırmacılar sayısız önerilerde bulunmuşlardır. Aşağıda listelenen önerilerin öğrencilerin yazma başarılarının artırılmasında etkili olmaları beklenmektedir^{1,47,48,49,50}.
- Okuma ve yazma çalışmaları eş zamanlı yürütülmelidir. Öğrencilere verilen ses, bu sestten oluşturulan hece ve sözcükler hem okutulmalı hem de yazdırılmalıdır.
- Sınıflarda, özellikle ilkokulun ilk yıllarında yakın ve uzak mesafeden bakarak yazma, dikte çalışmalarına sıklıkla yer verilmelidir.
- Öğrencilerin defterleri, diğer yazılı ürünleri mutlaka incelenmeli okunaklılık ve heceleme hataları analiz edilmelidir. El yazısı ve heceleme hatalarının mümkün olduğunca erken belirlenip gerekli müdahalelerin yapılması olası yazılı ifade güçlüklerini de önleyecektir.
- Öğrencilerin yazılı metinlerinde dilbilgisi ve yazım hatalarının üzerinde fazlaca durulması onların kendilerini ifade etme ve yaratıcı düşünme becerilerini olumsuz etkileyebilmektedir.

- Öğrencilere kendini değerlendirme stratejilerinin öğretilmesi kendi gelişimlerini takip edebilme fırsatı verecektir.
- Yazma etkinlikleri sadece Türkçe dersi ile sınırlı kalmalı, öğrencilere diğer derslerde de öğrendiklerini ya da düşüncelerini yazılı olarak da ifade etme fırsatı verilmelidir.
- Öğrencilere yazma ödevleri için yeterli süre verilmelidir. Böylelikle öğrenciler planlama, taslak oluşturma, gözden geçirme, kontrol etme aşamaları için yeterince zamana sahip olabilecek ve gerektiğinde bu aşamaları tekrar edebileceklerdir.
- Öğrenciler öğretmenlerinin ne tür konularda yazdığını, konu seçerken neler yaptığını, yazıda karşılaştıkları sorunları nasıl çözdüklerini gördüklerinde metin yazmanın aynı zamanda bir problem çözme süreci olduğunu ve kendi yaşadıkları güçlüklerin de aşılamayacak güçlükler olmadığını anlayacaklardır. Bu nedenle öğretmenlerin sesli düşünerek model olmaları önemlidir.

- Öğrencilere düzenli okuma alışkanlığının kazandırılması sözcük bilgilerini artırır ve metin türlerini öğrenmelerini sağlar.
- Öğrencilere eş-anlamlı ve zıt-anlamlı sözcükler, bağlaçları ve sıfatlar öğretilmelidir. Bu etkinlikler yapılırken sözcük listelerinden oluşturulan posterlerin sınıf içerisinde öğrencilerin kolaylıkla görebilecekleri panolara asılması sözcükleri öğrenmelerinde etkili olacaktır.

- Sınıf içi grup çalışmalarında yazma becerisinde güçlük yaşayan öğrencilere, bu beceride yeterli olan akranları ile çalışma fırsatı sağlanmalıdır. Böylelikle yazma güçlüğü olan öğrenciler gruplar içinde çalışırken akranlarının metin oluşturma sürecinde yaptıklarını model alarak öğrenebilirler.

- Yazma güçlüğü olan öğrenciler, öğretmenlerinin kendilerine güvendiğini, saygı duyduğunu ve onları önemseydiğini hissettiğinde her ne kadar zorlansalar da yazma etkinliklerine daha gönüllü olarak katılabilir ve yazmaya karşı olumlu tutumlar geliştirmeye çalışırlar. Bu nedenle öğretmenler öğrencilerin küçük ilerlemelerini de ödüllendirmelidirler.

